

Araştırma Makalesi / Research Paper

SÜHEYL Ü NEVBAHÂR'DA YIYIL- VE YİYİL- ŞEKLİNDE OKUNMUŞ FİİLLER ÜZERİNE

Sadettin ÖZÇELİK*

Öz

Arap harfli Türkçe yazma eserlerde geçen kelime, deyim, atasözü, söz kalıbı vb. yapılar; araştırılmaya değer ayrı ayrı konulardır. Bu metinler üzerinde yapılan okumalar, Türkçenin söz varlığına ışık tuttuğu kadar Türkçe kelimelerde meydana gelen ses ve anlam değişmelerine de ışık tutar. Yazma eserlerin metinlerinden hareketle Türkçe kelimelerin geçmişten günümüze kullanılışları, uğramış olduğu ses değişimleri, anlam değişimleri ve anlam incelikleri incelenebilir. Arap harfli Türkçe metinlerde ayrıca sözlü dile ait, ses değişmesine uğramış veya ağız özellikleri taşıyan bazı kelimeler veya farklı dil yapıları da geçer. Bunun yanı sıra bazı kelimeler arasında fonetik benzerlikler, yakınlıklar söz konusu olabilmektedir. Böylesi durumlarda kelimelerin okunuşunda yanlışlar olduğu, yanlışlıklar yapıldığı görülebilir. İşte bu yanlışların ve yanlışlıkların örnekleri de Arap harfli yazma eserler üzerinde yapılan bilimsel çalışmalarda izlenebilir. Nitekim *Süheyl ü Nevbahâr* üzerinde yapılmış olan çalışmalarda da böylesi veya daha başka konularda yanlış okuma ve anlamalar olmuştur. Bu mesnevinin okunma ve anlaşılma sorunlarına farklı çalışmalarda dikkat çekilmiştir.

Makalede önce *Süheyl ü Nevbahâr* üzerine yapılmış olan çalışmalar konusunda özet olarak bilgi verildi. Daha sonra araştırmalarda *yiyil-* ve *yiyl-* şeklinde okunmuş olan fiillerin örnekleri üzerinde bazı yorumlar yapıldı. Söz konusu fiillerin geçtiği toplam altı yerdeki bağlam inceleyerek ayrı ayrı değerlendirildi. Son olarak bağlam ışığında okuma ve anlam teklifleri sunulup her örneğin geçtiği beyit Türkiye Türkçesine aktarıldı.

Anahtar Sözcükler: *Süheyl ü Nevbahâr*, *Tarama Sözlüğü*, tarihî metinler, yanlış okunmuş bir fiil, *yeyil-* fiili ve anlamları.

Geliş Tarihi/ Date Applied: 07.05.2019

Kabul Tarihi/ Date Accepted: 02.12.2019

Makalenin Künyesi: Özçelik, S. (2022). “*Süheyl ü Nevbahâr*’da *yiyil-* ve *yiyl-* Şeklinde Okunmuş Fiiller Üzerine”. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 53, 07-18

DOI: 10.24155/tdk.2022.196

* Prof. Dr., Dicle Üniversitesi, Z. Gökalp Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi, (sozcelik@dicle.edu.tr.)

ORCID ID: 0000 0002 7383 1804.

On Verbs Read as *yiyil-* and *yiyil-* in *Süheyl ü Nevbahâr*

Abstract

Words, idioms, proverbs, phrases, structures etc. in Turkish manuscripts with Arabic letters are separate issues worth investigating. Readings on these texts not only shed light on the vocabulary of Turkish, but also shed light on the sound and meaning changes in Turkish words. Based on the texts of the manuscripts, the use of Turkish words from past to present, the sound changes they have undergone, the changes in meaning and the subtleties of meaning can be examined. In Turkish texts with Arabic letters, there are also some words or different language structures as dialect characters or sound changes belonging to the oral language. In addition, there may be phonetic similarities and affinities between some words. In such cases, mistakes in the pronunciation of the words can be seen and mistakes can be made. Examples of these errors and inaccuracies can be followed in scientific studies on manuscripts with Arabic letters. As a matter of fact, in the studies on *Süheyl ü Nevbahâr*, there have been misreadings and misunderstandings on such or other issues. Different studies have drawn attention to the problems of reading and understanding this masnavi.

In this article, firstly, brief information about the studies on *Süheyl ü Nevbahâr* was given. Later, some comments were made on the examples of verbs read as *yiyil-* and *yiyil-* in the researches. The context in a total of six places where these verbs are used was analyzed and evaluated separately. Finally, reading and meaning proposals were presented in the light of the context, and the couplet in which each example took place was transferred to Turkey Turkish.

Keywords: *Süheyl ü Nevbahâr*, *Tarama Sözlüğü*, historical texts, a verb that was misread, the verb *yeyil-* and its meanings.

Giriş

Süheyl ü Nevbahâr, söz varlığı açısından Eski Anadolu Türkçesinin önemli metinlerinden biridir. 14. yüzyılda yazılmış olan bu mesnevi üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanmış olan *Tarama Sözlüğü* için de taranmış olan eser, sözlüğe önemli ölçüde kaynaklık etmiştir. Mesnevi metni, ilk olarak bir ön sözle birlikte Almanya'da yayımlanır (Mordtmann, 1925). Daha sonra T. BANGUOĞLU, *Süheyl ü Nevbahâr*'ı ses ve şekil bilgisi yönünden inceler (1938).

Cem DİLÇİN, *Süheyl ü Nevbahâr* mesnevisini okuyup inceler ve geniş bir kitap hâlinde yayımlar (1991). DİLÇİN, kitabının “Giriş” bölümünde Türk edebiyatının 14. yüzyılda yazılmış mesnevileri hakkında bilgi verir ve *Süheyl ü Nevbahâr* mesnevisini tanıtır. Cem DİLÇİN, ayrıca Hoca Mesud'un hayatı, edebî kişiliği ile eserleri hakkında bilgi verir, mesnevi üzerinde yapılmış çalışmaların ışığında bazı konuları tartışarak metnin içeriği

ile ilgili bilgi sunar ve bazı tespitlere yer verir. Kitabın ikinci bölümünde çeviri yazılı metin yer almaktadır. Bu bölümde, mesnevi metninin bilinen iki nüshası (Dehri Dilçin ve Mordtmann) edisyon kritik yöntemi ile okunmuştur. Bu kitaptaki son bölüm ise sözlüktür. Yalnız Türkçe kelimelere yer verilmiş olduğundan bu sözlük, mesnevinin kelime dağarcığını yansıtmaz. Her şeye rağmen bu kitap, mesnevi üzerinde yapılmış çalışmalar bakımından önemli bir boşluğu doldurmuştur.

DİLÇİN'in metin neşri üzerinde okuma ve söz varlığı açısından eleştiri ağırlıklı ve metni doğru anlamak için tamamlayıcı birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu konudaki ilk araştırmacı Semih TEZCAN'dır. TEZCAN, DİLÇİN'in yanlış okuduğu veya yanlış anladığı kelimelerle ilgili düzeltme notlarını küçük bir kitapta topladı (1994). TEZCAN, bu çalışmanın devamı olan notlarını bir makale hâlinde yayımladı (1995a). TEZCAN, ayrıca Hoca Mesud ve eserleri konusunda yeni bilgiler ve tespitler içeren önemli bir makale daha yayımladı (1995b). İbrahim TAŞ, mesnevideki eskicil söz varlığı üzerine bir kitap hazırladı (2009, 2015).

Ali CİN, *Süheyl ü Nevbahâr*'ın Mordtmann nüshasını çeviri yazılı metin ve sözlük hâlinde yayımladı (2012). CİN'in bu çalışmasında DİLÇİN'in tercihlerine büyük ölçüde bağlı kaldığı gözlenmektedir.

Sadettin ÖZÇELİK, *Süheyl ü Nevbahâr* metninin okunuşunda yapılan yanlışlar üzerine makaleler yayımladı (2014, 2017c). ÖZÇELİK, yine *Süheyl ü Nevbahâr* metninde kelimeyi bölme veya kelimeleri birleştirme yanlışlıklarını gösteren örnekler üzerine düzeltmeler içeren bir makale yayımladı (2016). ÖZÇELİK, Arap harfli metinlerde yuvarlak ünlülerin okunması sorununu *Süheyl ü Nevbahâr*'dan verdiği örneklerle ele aldı (2017a). ÖZÇELİK'in ayrıca *Süheyl ü Nevbahâr*'da geçen kafiye tasarrufları konusunda iki makalesi (2017b, 2018b) ve *Süheyl ü Nevbahâr*'daki vezin tasarrufları konusunda bir makalesi (2019) daha yayımlandı.

Tarihî metin okumalarında görülen yanlışlıkların bir kısmı, Türkçe kelimeler ile ilgilidir. Türkçe kelimelerin okunuşunda özellikle ünlüler bakımından farklı tercihler dikkat çeker. İşte ünlülerin okunuşu konusundaki farklı tercihler bazen yanlış okumalara sebep olabilmektedir. Bu bağlamda bizim aşağıda ele almak istediğimiz konu da *Süheyl ü Nevbahâr*'da geçen ve araştırmalarda *yıyıl-* ve *yiyl-* şeklinde okunmuş olan fiiller ile ilgilidir. Yanlış okunmuş ve anlaşılammış olan bu fiiller, eserde toplam altı yerde geçmektedir. Aşağıda fiillerin okunması, anlamlandırılması üzerinde durulacak ve bu konuda teklifler sunulacaktır.

1. Süheyl ü Nevbahâr'da yayıl- ve (kayğu) yiyil- Şeklinde Okunmuş Fiiller

Üzerinde durmak istediğimiz fiilin araştırmacılar tarafından *yıyıl-* şeklinde okunmuş olan örnekleri ile ilgili beyitlerin okunuşu ve Mordtmann nüshasındaki yazım şekilleri aşağıdaki gibidir:

Yıyılubanın يَيِيذِبْ batıcağaz¹ kana

Kılıçları katılmaz idi kına (4297)

Ne bilem ki anuñ nolısar işi

Belāya sataşur يَيِيكْ **yıyıl**sa kişi (4527)

Niçün kayğu andın yaña يَيِيكْ yiyile

Aña ahmak olan kişi يَيِيكْ **yıyıla** (4578)

Şimdi de söz konusu yukarıdaki beyitlerde *yıyıl-* şeklinde okunmuş olan örnekleri ayrı ayrı inceleyelim:

1.1. 4297 *yıyıl* → *yèyil-*: aşınmak, körelmek.

Yıyıluban يَيِيذِبْ batıcağaz kana

Kılıçları katılmaz idi kına (4297)

C. DİLÇİN; yukarıdaki beyitlerde dikkat çekilmiş ve Mordtmann nüshasındaki yazılışları gösterilmiş olan fiili, *yıyıl-* okumuş ve iki beyitte (4297, 4527.) “1. Yayılmak, dağılmak (?)”, bir beyitte ise (4578) “kendini kaptırmak (?)” (Dilçin, 1991: 650a) olarak anlamış ancak bu anlamlardan emin olmadığını belirtmiştir. A. CİN ise fiilin ilk üç örneğini aynı şekilde okumuş ve üçü için “yayılmak, dağılmak” anlamını vermiştir (Cin, 2012: 285-9, 300-15 ve 304-7). S. TEZCAN da fiili aynı şekilde okumuş ve DİLÇİN’in verdiği anlamlarla ilgili olarak şu notu yazmıştır:

“*yıyıl-* 1. ‘yayılmak, dağılmak’ (?), 2. ‘kendini kaptırmak’ (?). Okuyuşa ve verilen anlamlara itiraz edilemez. Ancak birinci anlam için gösterilen kaynak geçersizdir. İkinci anlam için ise Türkiye Türkçesinden olsun, öteki Türk dillerinden olsun, karşılaştırılabilecek hiçbir sözcük bulamıyorum. SN’deki *yıyıl-* her iki anlamıyla açıklanamaz bir kelime olarak kalıyor. Belki *yıyıl-* eylemi için gösterilen verilerin üçü de istinsah yanlışlarıyla açıklanabilir.” (Tezcan, 1994: 73)

Ancak bu okuma şekli ile fiile verilmiş olan anlamlar, bağlama uygun düşmüyor. Nitekim DİLÇİN ve TEZCAN da fiile vermiş oldukları anlamdan emin olmadıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu beyitler ve fiil üzerinde ayrı ayrı durmak gerekiyor. Yukarıda da gösterilmiş olan Mordtmann nü-

1 Mordtmann nüshasında *yıyıluban ımgıcah* şeklinde, ancak araştırmacılar DİLÇİN nüshasındaki yazım şekline göre okumayı tercih etmiştir.

hasındaki yazım şekillerine göre fiili, *yéyil-* okumak mümkündür. Bu fiil, bir tıp metninde *yéyil-* şeklinde okunmuş ve ‘oyulmak, aşınmak, çürümek’ anlamlarında kullanılmış olduğu tespit edilmiştir:

“cavşir ki bir ağacın pusudur yenen dişe yapışdursalar yénmekden kala” (Önler, 1994: M60a.12).

“**yén-** (II): oyulmak, aşınmak, inmek” (Önler, 1999: 334a)

Ayrıca *Tarama Sözlüğü* 4605’te *yiyl-* fiili için “**yinmek, (yiylmek)** çürümek, aşınmak” anlamları verilmiş ve fiile biri yukarıdaki beyit olmak üzere toplam dört tanık gösterilmiştir:

Yiyilübenin يلو ياتن batıcağaz kana

Kılıçları katılmaz idi kına

(Süh. XIV. 278)

(TarS: 4606)

Görüldüğü gibi bu örnek *Tarama Sözlüğü*’nde *yiyl-* şeklinde okunmuş olsa da anlamı doğru verilmiştir. Çünkü üzerinde durduğumuz beyitteki bağlam da fiilin ‘aşınmak, körelmek’ anlamında kullanılmış olduğunu göstermektedir. Burada yapılmış olan; savaş tasvirinde savaşçıların çarpışmak konusunda çok kararlı ve inatçı bir tutum sergiledikleri, kılıçları aşınıp kan revan içinde kalsalar bile savaşmaktan vazgeçmedikleri anlatılmaktadır. Bağlama göre beyti aşağıdaki şekilde okuyup anlamamız mümkündür:

Yéyilübenin batıcağaz kana

Kılıçlar aşınıp batsalar kana

Kılıçları katılmaz idi kına (4297)

Asla komazlardı onları kına.

1.2. 4527 *yıyıl* → *yéyil-*: aldanmak, yanılmak

Ne bilem ki anuñ nolısar işi

Belāya sataşur **يَيْيِلْ** *yıyıl*sa kişi (4527)

Kelimenin geçtiği bağlamı anlamak için metnin yukarıdaki beyitle ilgili kısmını özetlemek gerekiyor: *Mesnevi*’de anlatıldığına göre Calus adındaki kale beyi, Nevbahâr’ı aramakta olan Süheyl’i uzun süre konuk ederek kendisine yardımcı olmak istemiştir. Ancak Calus’un yaptığı bir baskına katılmak durumunda kalan Süheyl, Haveran ülkesinin şahına tutsak düşer ve huzura çıkarılır. İşte Mesud, söz konusu yerde geçen bu beyitteki sözleri, kendi ağzından okuyucuya hitaben ve okuyucuyu tutsak düşmüş olan Süheyl’e acındırmak amacıyla söylemiştir. Dolayısıyla ilk dizede geçen “o” zamiri, tutsak düşmüş olan Süheyl için kullanılmıştır. *Doğu ve Batı Türkçesi Kuran Tercüme Sözlüğü* adlı çalışmada, *yiyl-* fiili ‘aldatmak, yanıltmak’ anlamında tespit edilmiştir (Ünlü, 2012: 87). Bundan hareketle, söz konusu beyitteki *yéyil-* fiilini ‘aldanmak, yanılmak’ şeklinde anlamak

-beyit için yaptığımız özetten de anlaşılacağı gibi- bağlama uygun düşer. Buna göre söz konusu beyit şu şekilde okunup anlaşılabilir:

Ne bilem ki anuñ nolısar işi Ne bilem ne olacak onun işi,
Belâya sataşur **یَیْیِلْ** yèyilse kişi Hep belaya çatar aldanan (/yanılan)
(4527) kişi.

1.3. 4578 yiyil- → kayğu yèyil-: endişelenmek, korkmak
yıyıl- → yèyil-: aldanmak, yanılmak

Niçün kayğu andın yaña **یَیْیِیْلْ** yiyile

Aña ahmak olan kişi **یَیْیِیْلْ** yiyıla (4578)

Öncelikle bu beyitin geçtiği yerdeki bağlamı hatırlayalım. Yukarıda da özetlendiği gibi Süheyl; metnin bu kısmında Haveran ülkesinin, adaletiyle tanınmış şahına tutsak düşer ve huzura çıkarılır. Haveran ülkesinin şahı, Süheyl'in Yemen padişahının oğlu olduğunu öğrenince kendisine bazı öğütlerde bulunur. İşte üzerinde durduğumuz beyit, Haveran şahının öğüt vermeye başladığı kısımdaki ikinci beyittir. Özetlenmiş olan bağlama göre ilk dizede geçen *kayğu yè(yil)-* deyimini 'endişelenmek' anlamında kullanılmıştır. Nitekim bu deyim, Yunus Emre'nin *Risâletü'n-Nushiye*'sindeki şu beyitte *endişe yè-* ve *ğussa yè-* şeklinde geçer:

“Bize geldünjise *endişe yème*

Ne kılam dèyübeni *ğussa yème*” (Risâletü'n-Nushiye: 55)

Üzerinde durduğumuz beytin ikinci dizesindeki fiil ise yukarıda açıkladığımız 4527. beyitte olduğu gibi *yèyil-* okunup 'aldanmak (/yanılmak)' şeklinde anlaşılabilir. Beyiti bir önceki ile birlikte şu şekilde okuyup anlamak mümkün görünüyor:

Eyitdi bu 'âlem degir mi aña Dedi: Bu dünya değer mi hiç ona
Ki 'âkil nazar êde andın yaña (4577) Akıllı, dönüp baksın ondan yana.
Niçün **kayğu** andın yaña **یَیْیِیْلْ** yèyile Ondan yana niçin kaygı yenilir,
Aña ahmak olan kişi **یَیْیِیْلْ** yèyile Ona ahmak olan kişi aldanır
(4578) (/yanılır).

2. Süheyl ü Nevbahâr'da yiyil- Şeklinde Okunmuş Fiiller

Araştırmacılar tarafından *yiyil-* şeklinde okunmuş olan fiilin Mordtmann nüshasındaki yazılışı ve beyitlerin araştırmacılar tarafından okunuşu ise şöyledir:

Âdem ağusı dili ucındadır

Yiyildügi **یَیْیِیْلْ** bāzūsı gücindedür (0235)

Yiyilüp **یَیْیِیْلْ** yèrünđen yèle uçmağıl

Tuz étmek hakın yabana saçmağıl (0273)

Çü dil söze başlayıcak **yyiile** يَيْيِيلِي

Vêrür çok başı yèle ol **yyiile** يَيْيِيلِي (3672)

C. DİLÇİN, yukarıdaki beyitlerde geçen ve yazım şekilleri gösterilmiş olan fiili *yyiil-* okumuş, fiile DİLÇİN gibi “çürümek, aşınmak” (Dilçin, 1991: 652a) anlamlarını vermiştir. A. CİN ise fiili *yeyil-* (Cin, 2012: 18-12) okumuş ve “çürümek, aşınmak; yeyilmek” (Cin, 2012: 726b) olarak anlamıştır. Ancak verilmiş olan bu anlamlar, bağlama uygun düşmüyor. S. TEZCAN’ın yukarıda değinilmiş olan notunda söz konusu fiilin *yyiil-* şeklinde okunmuş olan bu örneklerinden söz etmemiş olması, bunları atlamış olduğunu gösteriyor. Yukarıdaki üç beyitte geçen örneklere sırasıyla bakalım:

2.1. 0235 *yyiil-* → *yeyil-*: yanılmak, yanlış yapmak.

Âdem ağusı dili ucındadır

yyıldügi يَيْيِيلْدُغِي bāzūsı gücindedür (0235)

Yukarıdaki şekilde okunmuş olan beyit, *Süheyl ü Nevbahâr*’ın dil ve söz konuları üzerinde durulmuş olan bir bölümünde (232-247. beyitler) geçer. Bağlama göre insan dilinin ne derece rahatsız edici ve yaralayıcı olabileceği konusu, ilk dizede “*insanın zehri dilinin ucundadır*” şeklinde ifade edilmiştir. İkinci dizede ise insanın bilek gücüne güvenerek yanıldığı veya aldandığı vurgulanmış olmalıdır. Üzerinde durduğumuz bu fiili de *yeyil-* okumak ve ‘aldanmak, yanılmak’ şeklinde anlamak gerektiği açıktır. Bağlama göre beyti şu şekilde okuyup anlayabiliriz:

Âdem ağusı dili ucındadır

Yeyıldügi يَيْيِيلْدُغِي bāzūsı gücindedür
(0235)

İnsanın zehri dil ucundandır,

Aldanması (/ yanılması) pazusu
gücündendir.

2.2. 0273 *yyiil-* → *yayıl-*: sallanmak, titremek

Yiyilüp يَيْيِيلُپ yeründen yèle uçmağıl

Tuz étmek hakın yabana saçmağıl (0273)

Yukarıda gösterildiği şekilde okunmuş olan beyitte ilk bakışta *y* aliterasyonu dikkat çekmektedir. Beyitte yazım şekli gösterilmiş ve *yyiil-* şeklinde okunmuş olan fiil, *yayıl-* şeklinde okunup ‘yayılmak, dağılmak’ olarak anlaşılabilir. Nitekim DLT’de *yayıl-* fiilinin, ‘sallanmak, titreyip sallanmak’ (Ercilasun 2014: 962) anlamında olduğu gösterilmiştir. *Tarama Sözlüğü* 4443’te ise *yayınmak* fiili için ‘dağılmak, yayılmak’ anlamları verilmiştir. Buna göre, söz konusu beyiti şu şekilde okuyup anlamak mümkündür:

Yayılp يَئِيبُ yêrûnden yêle uçmağıl Dağılp yerinden, sen yele uçma!
Tuz êtmek hakın yabana saçmağıl Tuz ekmek hakkını yabana
(0273) saçma!

2.3. 3672 yiyil- → **yayıp-**: sallanmak, titremek,
yiyil- → **yêyil-**: yenilmek.

Çü dil söze başlayıcak **yiyile** يَيِيْلَا
Vêrür çok başı yêle ol **yiyile** يَيِيْلَا (3672)

Son olarak yukarıda gösterildiği gibi okunmuş olan beyitte geçen iki örneği inceleyelim. Bu beyitin geçtiği bölümde (3663-3689. beyitler) yukarıda üzerinde durduğumuz beyitin (0235) geçtiği yerde olduğu gibi yine dil, konuşmak ve sır saklamak konuları işlenmiştir. Beyitte geçen ilk dizek deki fiil, yukarıdaki beyitte (0273) olduğu gibi *yayıp-* ‘yayılmak, dağılmak’ şeklinde okunup anlaşılabilir. İkinci dizedeki fiili ise *yêyil-* ‘yenilmek, mağlup olmak’ şeklinde okuyup anlayabiliriz. Nitekim DLT’de *yeŋ-* fiilinin, ‘yenmek, galip gelmek’ (Ercilasun, 2014: 966) anlamında olduğu gösterilmiştir. Buna göre beyit şu şekilde okunup anlaşılabilir:

Çü dil söze başlayıcak **yayıla** يَيِيْلَا Dil bir söze başlayınca yayılır
Vêrür çok başı **yêle** ol **yêyile** يَيِيْلَا Birçok başı yele verir yenilir.
(3672)

Sonuç

Önceki araştırmalarda *yıyıl-* ve *yiyil-* şeklinde yanlış okunmuş olup çoğunlukla yanlış anlaşılmiş olan fiillerin doğru okunuşları ve doğru anlamları bakımından yukarıda yapılmış olan düzeltme teklifleri sonuç olarak şu şekilde özetlenebilir:

yêyil-: 1. Aşınmak, körelmek 4297, 2. Aldanmak, yanılmak, yanlış yapmak 4527, 4578 (2. dize), 0235, 3. yenilmek 3672 (2. dize).

kaygu yê-: Endişelenmek, korkmak 4578 (1. dize).

yayıp-: Yayılmak, dağılmak 0273, 3672 (1. dize)

Kaynaklar

Canpolat, M.; Önler, Z. (2007). *İshâk bin Murâd Edviye-i Müfredde*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 903, Ankara.

Cin, A. (2012). *Mesud bin Ahmed Süheyl ü Nev-Bahâr (Kenzü'l-Bedâyî')*; *İnceleme- Metin- Dizin*. Eğitim Kitabevi, Konya.

Derleme Sözlüğü (1965-1979) I-XI C, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- Dilçin, C. (1991). *Mes'ûd bin Ahmed Süheyl ü Nev-Bahâr; İnceleme- Metin-Sözlük*. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları: 51, Ankara.
- Ercilasun, Ahmet B.; Akkoyunlu, Z. (2014). *Kâşgarlı Mahmud Dîvânü Lugâti't-Türk Giriş - Metin - Çeviri - Notlar – Dizin*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 1120, Ankara.
- Önler, Z. (1990). *Celâlüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifâ I Giriş-Metin*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 559, Ankara.
- Önler, Z. (1999). *Celâlüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifâ II Sözlük*. Simurg Yayınları, İstanbul.
- Özçelik, S. (2012). “Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Düzeltmeler”. *Uluslararası VIII. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu* (15-17 Kasım 2012,)’nda sunulan bildiri metni.
- Özçelik, S. (2014). “Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Düzeltmeler”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*. Haziran 2014, s.62-79.
- Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Giriş, Notlar (I. Cilt)*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Metin, Dizin (II. Cilt)*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özçelik, S. (2016). “Tarihî Metin Okumalarında Kelimeyi Bölme ve Kelimeleri Birleştirme Sorunları: *Süheyl ü Nevbahâr*’dan Örnekler”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*. Aralık 2016, s. 1593-1602.
- Özçelik, S. (2017a). “Tarihî Metinlerde Yuvarlak Ünlülerin Okunması Sorunu: *Süheyl ü Nevbahâr*’dan Örnekler”. *Uluslararası 8. Türk Dil Kurultayı*’nda sunulmuş bildiri metni.
- Özçelik, Sa. (2017b). “Süheyl ü Nevbahâr’da Kafiye Tasarrufları”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 18*. İstanbul, s. 425-440.
- Özçelik, S. (2017c). “Süheyl ü Nevbahâr ve Tarama Sözlüğünde *boyla-* Fiili Üzerine Düzeltmeler”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*. Aralık 2017, S. 6/4, s. 2114-2121.
- Özçelik, S. (2017ç). “Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Düzeltmeler (2)”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*. Aralık 2017. 65. Cilt - 2. Sayı, s. 233-242.
- Özçelik, S. (2018a). “Süheyl ü Nevbahâr’da *deg-*, *degür-* Fiilleri ve +A *degir / degmez* Söz Kalıbının Anlaşılması Sorunu”. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Güz 2018, 46. Sayı, s. 181-193.
- Özçelik, S. (2018b). “Süheyl ü Nevbahâr’da Kafiye Tasarrufları (2)”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 21*. İstanbul, s. 605-628.
- Özçelik, S. (2018c). “Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Düzeltmeler (3)”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*. Aralık 2018/1, 66. Cilt - 1. Sayı, s. 5-62.
- Özçelik, S. (2019). “Süheyl ü Nevbahâr’da Vezin Tasarrufları”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 22*. İstanbul. s. 611-642.

- Özçelik, S. (2021). “Süheyl ü Nevbahâr ve Tarama Sözlüğünde Geçen *kazılı* Üzerine”. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara. S. 52, s. 85-94.
- Steingass, F. (1892). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. London.
- Tarama Sözlüğü* (1977), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tarama Sözlüğü VII Ekler* (1974), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Taş, İ. (2009). *Süheyl ü Nevbahâr 'da Eskicil Öğeler*. Palet Yayınları. Konya.
- Taş, İ. (2015). *Süheyl ü Nevbahârda Eskicil Öğeler*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 1141, Ankara.
- Tezcan, S. (1994). *Süheyl ü Nev-bahâr Üzerine Notlar*. Simurg Yayınları. Ankara.
- Tezcan, S. (1995a). “Süheyl ü Nev-bahâr Üzerine Notlara Birkaç Ekleme”. *Türk Dilleri Araştırmaları Cilt: 5*. Simurg Yayınları. s. 239-245, Ankara.
- Tezcan, S. (1995b). “Mes’ud ve XIV. Yüzyıl Türk Edebiyatı Üzerine Yeni Bilgiler”. *Türk Dilleri Araştırmaları Cilt: 5*. Simurg Yayınları. s. 65-84, Ankara.
- Ünlü, S. (2012). *Doğu ve Batı Türkçesi Kuran Tercümeleeri Sözlüğü*. Eğitim Kitabevi. Konya.

Extended Summary

Süheyl ü Nevbahâr is one of the important texts of Old Anatolian Turkish in terms of vocabulary. Many studies have been done on this masnavi, which was written in the 14th century. This work, which was also scanned for the Scan Dictionary prepared by the Turkish Language Institution, has been a significant source of the dictionary. This masnavi text was first published in Germany with a preface (Mordtmann, 1925). Afterwards, T. BANGUOĞLU analyzes *Süheyl ü Nevbahâr* in terms of phonetics and morphology (1938).

Cem DİLÇİN read and analyzed *Süheyl ü Nevbahâr* masnavi and published it as a large book (1991). In the Introduction section of his book, DİLÇİN gives information about the masnavis of Turkish Literature written in the 14th century and introduces *Süheyl ü Nevbahâr* masnavi. Cem DİLÇİN also gives information about Hodja Mesud's Life, Literary Personality and Works, discusses some issues in the light of the studies on the masnavi, presents information about the content of the text and gives some determinations. The second part of the book includes the translated text. In this section, two known copies of the masnavi text - the Dehri Dilçin (D) copy and the Mordtmann (M) copy - were read with the edition critical method. The last chapter in this book is the dictionary. Since only Turkish words are included in the dictionary, it does not reflect the vocabulary of the masnavi. However, this book has filled an important gap in terms of studies on masnavi. On this publication of Dilçin's text, a number of complementary studies have been carried out in order to understand the text correctly, with a focus on criticism in terms of reading and vocabulary. The first researcher on this subject is Semih TEZCAN. TEZCAN collected DİLÇİN's correction notes on words he misread or misunderstood in a small book (1994). TEZCAN published his notes as a continuation of this work as an article (1995a). TEZCAN also published another important article containing new information and determinations about Hoca Mesud and his works (1995b). İbrahim TAŞ prepared a book on archaic vocabulary in masnavi (2009, 2015).

Ali CİN published the Mordtmann copy of *Süheyl ü Nevbahâr* as a translated text and a dictionary (2012). Sadettin ÖZÇELİK published articles on the mistakes made in the reading of the *Süheyl ü Nevbahâr* text (2014, 2017c). ÖZÇELİK published an article with corrections on examples showing the mistakes of splitting or combining words in the text of *Süheyl ü Nevbahâr* (2016). ÖZÇELİK addressed the problem of reading rounded vowels in Arabic script with examples from *Süheyl ü Nevbahâr* (2017a). ÖZÇELİK also published two more articles (2017b, 2018b) on rhyme dispositions in *Süheyl ü Nevbahâr* and another article (2019) on rhyme dispositions in *Süheyl ü Nevbahâr*.

Words, idioms, proverbs, phrases, structures etc. in Turkish manuscripts with Arabic letters are separate issues worth investigating. Readings on these texts not only shed light on the vocabulary of Turkish, but also shed light on the sound and meaning changes in Turkish words. Based on the texts of the manuscripts, the use of Turkish words from past to present, the sound changes they have undergone, the changes in meaning and the subtleties of meaning can be examined. In Turkish

texts with Arabic letters, there are also some words or different language structures as dialect characters or sound changes belonging to the oral language. In addition, there may be phonetic similarities and affinities between some words. In such cases, mistakes in the pronunciation of the words can be seen and mistakes are made. Examples of these errors and inaccuracies can be followed in scientific studies on manuscripts with Arabic letters. As a matter of fact, in the studies on *Süheyl ü Nevbahâr*, there have been misreadings and misunderstandings on such or other issues. Different studies have drawn attention to the problems of reading and understanding this masnavi.

Some of the misreadings about historical texts are related to Turkish words. There are different preferences in the pronunciation of Turkish words, especially in terms of vowels. These different preferences can sometimes cause wrong readings. In this context, the subject we want to discuss below is the verbs in *Süheyl ü Nevbahâr* which are read as *yıyıl-* and *yiyil-* in researches. The verbs that are misread and not understood are mentioned in a total of six places in the work. The reading and meaning of verbs have been emphasized and proposals have been presented on this subject.